

Hölgyeim és Uraim! Kedves Barátaink!

Ötödik alkalommal adja át a Transparency International Magyarország a Transparency-Soma-díjat. Szívesen vettük át ezt a feladatot négy éve, mert elköteleztük magunkat az oknyomozó újságírás és a médiaszabadság mellett. A tényfeltáró újságírás támogatása fontos eleme annak a korrupció ellenes küzdelemnek, amelyet a Transparency mintegy száz országban folytat.

A Transparency-Soma Díjat már nem először támogatják külföldi nagykövetségek. Ezúttal az Egyesült Királyság és Hollandia nagykövetségének szeretném megköszönni a díjhoz nyújtott hozzájárulást.

Miközben mind a médiaszabadság hanyatlása, mind a korrupció intézményesülése beleillik világtrendbe, a magyar esetben mindkét jelenségnek vannak jellegzetességei. Engedjék meg, hogy ezekről szóljak néhány szót.

Az utóbbi időben a sajtószabadság fogalmának meghatározása jóval komplexebbé vált, és már nem egyszerűsíthető le a vélemény szabadságára. A témával foglalkozó nemzetközi szervezetek és kutatók szerint a médiaszabadságot manapság leginkább a *pluralizmus* mozdítja elő, ami túlmutat a kifejezés szabadságán. Ennek része a médiapiaci sokszínűség, a pártpolitikai szempontból független újságírás, a médiahatóság függetlensége a közhatalomtól és a médiatartalmakhoz való egyenlő hozzáférés. Csupa olyan tényező, ami nincs, vagy nem eléggé van jelen Magyarországon.

A hazai siralmas sajtószabadság-teljesítményt több tényező együttállása okozza.

Az egyik az, hogy Magyarországon az állami média hosszú évek óta propaganda-üzemmódban, a végrehajtó hatalom szócsöveként működik.

A sajtószabadság másik alapvető gátja, hogy nem beszélhetünk valódi médiapiacról. Egyfelől azért nem, mert a kormányközeli oligarchák bevásárolták magukat jónéhány meghatározó médiumba, és sok esetben virulens, közvetlen cenzúrát vezettek be. Másfelől azért, mert az állami cégek túlnyomó részben kormánypárti médiumokban hirdetnek – a Mérték Médiaelemző Műhely friss kimutatása szerint nem kevesebb mint 90 százalékban. Sőt, a magáncégek hirdetéseinek egy részét is eltéríti a közhatalom, a vélt vagy valós igazodási kényszerre apellálva. Az állami, a párt- és a magánérdekek összefonódását mutatja, hogy a kormány nemzetstratégiai

érdekekre hivatkozva a Közép-Európai Sajtó és Média Alapítványt – közkeletű nevén a KESMA-t, ezt az EU-ban egyedülálló, több száz orgánumot működtető médiakonglomerátumot – kivonta a versenypiaci vizsgálat hatálya alól.

A médiaszabadság következő gátja az álhírek terjedése és a politikai, ideológiai, gazdasági és érzelmi megosztottság révén létrejött – nevezzük így – buborék-újságírás. Az igazságon túli világban sokszor nem az a hír, ami igaz, hanem ami igaznak tűnik. Ez persze világjelenség, ugyanakkor – az Európában kirívónak tekinthető politikai polarizáció miatt – Magyarországon különösen komoly gondot okoz. Felmérések szerint nálunk is csökken az igény arra, hogy – miként mondani szokás – „hallgattassék meg a másik fél is”. Az emberek többségét nem a tények érdeklik, hanem megelégednek azzal, hogy a saját, hitalapú, sokszor árnyalatoktól mentes világképét olvassák vagy hallják vissza.

A tényfeltárással lefordítva ez azt jelenti, hogy az elfogultság kettős mércéhez vezethet. Ha egy médium rendre csak az úgynevezett „másik oldal” ügyeit állítja pellengérré, akkor az ellenfelet, sőt ellenséget eleve korruptnak állítja be. Nagy meglepetés tehát nem éri a buborékban élő olvasót. Ez az egyik – még ha távolról sem az egyetlen – oka annak, hogy a számos korrupciós botrány dacára a rendszerszintű korrupció Magyarországon egyelőre köszöni, jól van.

A vázolt folyamatok dacára továbbra is működnek és dolgoznak olyan lapok és újságírók – sőt kiadók is –, amelyek és akik függetleníteni tudják magukat a politikai nyomástól, feltárják a korrupciós ügyeket, nyomoznak az igazság után és a szakma bevett szabályai szerint működnek.

Ezekben a műhelyekben születnek a Transparency-Soma Díj nyertes alkotásai, amelyekért köszönet és tisztelet jár.

Köszönöm a figyelmet.